

İNSAN KAYNAKLARININ YENİDEN YAPILANDIRILMASINDA YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARININ İŞLEVİ VE DEĞİŞİMİ*

The Function and Alternation of Higher Education Institutions in Re- Construction of Human Resources

Esmâ Esgin Günder**

Abstract

In knowledge society, a new global economic structure has been formed as a globalization process and its reflection. In this new structure, the economic power of individuals is measured by their level of knowledge and education, while the competitive power of societies is measured by existing human resources and its quality. This ongoing process has put the reconstructing of human resources on the agenda, on the other hand, it has risen the expectations related to higher education institutions that have primary responsibility in the production and dissemination of "knowledge".

In this study, the changing and increasing diversity of the functions of higher education institutions was examined in terms of globalization process and reconstructing of human resources. Accordingly, the purpose of this study is to determine the point of views of post-graduate students and academic staff in these institutions related to the function of higher education institution.

Keywords: Higher Education Institutions, Re-Constructure, Bologna Process, Human Resources.

Özet

Küreselleşme süreci ve bu sürecin yansıması olarak bilgi toplumunda yeni bir küresel ekonomik yapı oluşmuştur. Bu yeni yapıda bireylerin ekonomik gücü bilgi ve öğrenim düzeyi ile toplumların rekabet gücü ise sahip olunan insan kaynakları ve onun niteliği ile ölçülür hale gelmiştir. Yaşanılan bu süreç insan kaynaklarının yeniden yapılandırılmasını gündeme getirirken, "bilgi"nin üretilmesinde ve paylaşımına açılmasında öncelikli sorumluluğu olan yükseköğretim kurumlarına yönelik beklentileri de arttırmıştır.

Bu araştırmada küreselleşme süreci ve bu süreçte insan kaynaklarının yeniden yapılandırılmasında yükseköğretim kurumlarının çeşitlenerek artan, değişen işlevleri konu edinilmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, yükseköğretim kurumlarında lisansüstü öğrenim görmekte olan öğrenciler ile bu

---

* Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünde kabul edilen doktora tezinin özetidir.
Danışman: Prof. Dr. Ercan TATLIDİL, Eylül, 2012.

** Yrd. Doç. Dr., Celal Bayar Üniversitesi, Salihli M.Y.O., Çocuk Gelişimi Bölümü

kurumlarda görevli ğretim üyelerinin yükseköğretim kurumunun işlevine yönelik bakış aıllarının belirlenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim, Yeniden Yapılanma, Bologna Süreci, İnsan Kaynakları.

Toplum yapısında meydana gelen; nüfusun farklılaşması, ekonomik dönüşüm ve yaşam tarzlarının değişmesi küreselleşmenin yol açtığı önemli değişim konularından sadece bazılarıdır. Günümüzde küreselleşme sürecine yönelik olumlu ya da olumsuz yaklaşımlardan çok, ortaya çıkan toplumsal değişime uyum sağlamanın önemli olduğu kabul edilmektedir. Küreselleşme sürecine yönelik yapılan tanımlar bir araya getirildiğinde küreselleşmenin daha çok ekonomik ve ideolojik yönünün ağırlık kazandığı görülebilir. Ancak, küreselleşme süreci yalnızca ekonomik ve ideolojik süreçlerle sınırlı kalmayan; sosyal, kültürel, siyasal ve teknolojik pek çok boyuta sahip bütüncül bir etkileşim süreci olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sürecin dünyanın kldğu, ulusal kültürlerin ve sınırların bütünleştiği bir yeniden yapılanma süreci olduğu görüşü kabul görmektedir.

Held (vd.,1999:1-4) tarafından yapılan ve *araştırmamız için de önemli sayılan* bir sınıflamada küreselleşmeye yönelik yaklaşımlar; "Radikaller" (hyperglobalist), "Kuşkucular" (skeptical) ve "Dönüşümcüler" (transformationalist) şeklinde ifade edilmektedir. Yapılan bu sınıflamada; *aşırı küreselleşmeciler* diye de anılmakta olan Radikaller'e göre artık küresel piyasa, politikanın yerini almaktadır çünkü piyasa mekanizması hkmetlerden daha rasyonel çalışmaktadır. Ulus devletlerin sonuna gelindiği küresel çağda toplumsal yapılanma, küresel piyasa değerlerine göre şekillenmektedir. Radikallere karşı fikir olarak yer alan Kuşkucular ise *küreselleşme karşıtları* olarak da anılmaktadır. Kuşkucular, yaşadığımız dünyada hiçbir şeyin yeni olmadığını ve küreselleşme sürecinin ekonomik ya da teknolojik gelişmelerin sonucunda ortaya çıkan bir olgu olmaktan ziyade, bir ideolojik tutum olduğu görüşünü savunurlar.

Hem Radikaller'in "*egemen ulus devletin sonunun geldiği*" iddialarını, hem de küreselleşme karşıtı Kuşkucular'ın "*hiçbir şey değişmedi*" tezini reddetmekte olan ve *araştırmamızda da benimsenen yaklaşım* Dönüşümcüler olarak adlandırılmaktadır. Dönüşümcüler'e göre evrenselci Aydınlanma düşüncesi ile modernitenin bir türevi (Mcgrew'den aktaran: elik, 2012: 65) olarak değerlendirilen *küreselleşme süreci*, ulusal hkmetlerin gücünü yeniden yapılandırmaktadır. Bu yaklaşımda, küreselleşme modern toplumları ve dünya düzenini yeniden şekillendiren hızlı sosyal, siyasal ve ekonomik değişmelerin arkasındaki *temel güç olarak*; içinde yer aldığımız süreç de yeniden yapılanma süreci olarak değerlendirilmektedir.

Yeni eğilimlerin güç kazandığı günümüz dünyasında, yeni hammadde ve enerji sistemlerinin üretim sürecinde yarattığı dönüşümle birlikte bilim ve teknolojiye yönelik araştırma geliştirme (Ar-Ge) faaliyetlerine yapılan yatırımların hız kazandığı yeni bir yapılanma süreci yaşanmaktadır. Yeniden yapılanma olarak tanımlanan bu süreç, pazar ekonomisinin etkisiyle toplumdaki pek çok kurumun ekonomik ve politik hedefler doğrultusunda işlevlerinin yeniden tanımlanarak örgütlendiği bir süreçtir. Bu sürecin yeni dünya düzeni ile birleşerek kapsamlı ve yaygın bir şekil alması nedeniyle yeniden yapılanma, küreselleşme sürecinin doğal ve zorunlu bir sonucu olarak da kabul edilmektedir.

Yeniden yapılanma sürecinde tüm toplumsal kurumlarda değişim gözlenmekle birlikte; bu araştırmada eğitim kurumuna odaklanılmıştır. Eğitim kurumu, küreselleşme ve yeniden yapılanma sürecinde, hem etkilenen hem de değişimi etkileyen olarak günümüz küreselleşen dünyasında bireyler ve toplumlar açısından önemi giderek artan bir kurumdur. Yalnızca dünya genelinde değil Türkiye’de de küreselleşme sürecinde, insan kaynaklarının yeniden yapılandırılmasında eğitim kurumu belirleyici bir rol oynamaktadır. Eğitim kurumunun bu belirleyici rolü ise küresel değerlerin ön plana çıktığı günümüz bilgi toplumunda üst düzey becerilere sahip ve özellikle bilgiyi kullanabilen, öğrenmeyi öğrenmiş insan kaynaklarına duyulan ihtiyaçla birlikte artmaktadır.

Toplumdaki tüm kurumların yeniden yapılanmasını zorunlu kılan küreselleşme süreci, insan kaynaklarının da yeniden yapılanması gerekliliği bağlamında eğitim kurumu üzerinde farklı etkiler yaratmaktadır. Belki bu nedenle günümüz toplumlarının eğitim sistemleri yeniden yapılandırılırken “öğrenme” merkezli, girişimciliği teşvik eden, farklılık yaratma duyarlılığını arttıran eğitim programlarına yönelmiştir.

Bilimsel ve teknolojik bilginin üretilerek toplumda paylaşımına açılmasının yanı sıra küresel rekabet sürecinde ihtiyaç duyulan nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesinde ise eğitim kurumları arasında özellikle yükseköğretim kurumları, küreselleşmeden en çok etkilenen kurumlar arasında yer almaktadır.

Küreselleşme sürecinin sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla etkisinin gözlemlendiği alanlardan biri olan yükseköğretim kurumları bu süreçte kaçınılmaz ve karşı durulmaz bir değişim süreci ile karşı karşıyadır. Yükseköğretim kurumları, nitelikli insan kaynaklarının yetiştirilmesi, bilimsel bilginin üretilmesi ve toplumda paylaşımına açılması işlevleriyle yeniden yapılanma sürecindeki stratejik rolü nedeniyle bu sürecin hem etkileyicisi hem de etkileneni konumunda yer almaktadır.

Küreselleşme süreciyle, yükseköğretim kurumları eğitim ve öğretim hizmeti sunmanın ötesinde, toplumların ihtiyaç duyduğu bilgi ve teknolojinin

retilmesiyle araştırma geliştirme (Ar-Ge) faaliyetlerine yoğunlaşması ise yükseköğretim kurumlarının kimliklerinin oluşumunda etkili olmuştur.

Bilginin rekabetçi kullanımının ön plana çıktığı bilgi toplumunda yükseköğretim kurumlarının belirleyiciliğinin artması ise bu kurumların uluslararası ortaklıkları temel alan, esnek, saydam, performans denetimi ve stratejik planlamayla daha etkin ve etkili bilimsel kurumlar olarak yeniden yapılanmalarını gerekli kılmaktadır.

Ayrıca, küreselleşen ekonomilerde yükseköğretime artan taleple birlikte, yükseköğretim kurumları ile iş dünyası arasındaki ilişkinin önemi artmakta; rekabet, eğitimde kalitenin önemini arttırmaktadır. Küreselleşmenin sonucu olarak artan mal ve hizmet dolaşımı, yükseköğretim kurumları başta olmak üzere, yükseköğretim alanına dahil her paydaşı, bu sürecin zorunlu kıldığı değişimlerin gerçekleştirilmesinde çaba göstermeye yönlendirmektedir.

Yükseköğretim kurumlarında yaşanan bu dönüşümler ve yükseköğretim kurumlarının çeşitlenerek artan işlevleri, araştırma konusunu oluşturan insan kaynaklarının yeniden yapılandırılmasında belirleyici olmaktadır.

Bilgi üretiminin hızla arttığı günümüzde, bireylerden bilgiden bilgi üretmeleri, ürettikleri bu bilgileri farklı sorunların çözümünde kullanarak problem çözme yeteneğini kazanmaları beklenmektedir. Bu nedenle bilgi toplumunda bireylerin sorgulayan, yaratıcı, yenilikçi ve üretici özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu bağlamda, yükseköğretim kurumlarının işlevlerinden biri olan lisansüstü ğretim de özellikle toplumsal sorunlara yönelik araştırmaların yapılması ve yine toplumun gereksinim duyduğu nitelikli insan kaynağının hazırlanmasında büyük bir önem taşımaktadır.

Lisansüstü eğitim programları aracılığıyla insan kaynaklarının yeniden yapılandırılmasında ise bu programlarda görevli ğretim üyelerinin belirleyici rolü de göz önünde bulundurulmalıdır.

Yeniden yapılanma sürecinde, hem etkileyen hem de etkilenen olarak ğretim üyelerinin sunmuş oldukları eğitim-ğretim hizmetlerinin yanı sıra gerçekleştirmiş oldukları akademik çalışmalarıyla Ar-Ge faaliyetlerinde belirleyici olmaları, araştırmada lisansüstü öğrenciler kadar ğretim üyelerinin de diğer bir insan kaynağı olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Bu bağlamda; bilgi toplumu olma yolunda Türkiye’de yükseköğretimin özellikle de günümüzde giderek öğrenim görme talebi artan lisansüstü eğitim programlarının ve bu programlarda öğrenim gören öğrenciler ile eğitim veren ğretim üyelerinin yeniden yapılanma sürecinde beklentilerinin incelenmesi gereği ortaya çıkılmaktadır.

Çalışmada küreselleşme ve onun yansımaları olarak öne çıkan bilgi toplumunda insan kaynaklarının yeniden yapılandırılması sürecinde bir itici güç olarak yükseköğretim kurumlarının işlevi ve bu kurumların yerel olduğu kadar

küresel boyutta da ihtiyaca yanıt verebilmeleri için nelerin yapılması gerektiği konusunda akademik ve bilimsel bir araştırma hedeflenmektedir. Bu doğrultuda çalışmada

(1) Yükseköğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan lisansüstü öğrencileri ile bu kurumlarda görev alan öğretim üyelerinin yükseköğretim kurumunun işlevine yönelik bakış açılarının belirlenmesi

(2) Yükseköğretim kurumlarının işlevine yönelik bakış açılarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılması amaçlanmaktadır.

Bu amaçlar doğrultusunda araştırma evreni olarak Ege bölgesinde daha önce kurulan, yerleşik konuma gelen Ege Üniversitesi ve kurumsallaşma sürecini yeni tamamlayan Celal Bayar Üniversitesi belirlenmiştir. Araştırma evreninden maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği ile seçilen her iki üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitülerinin yüksek lisans ve doktora programlarında öğrenim görmekte olan lisansüstü öğrencileri (220 öğrenci) ile bu programlarda görevli öğretim üyelerine (104 öğretim üyesi) geliştirilen veri toplama aracı 2010 – 2011 öğretim yılı bahar döneminde uygulanmıştır.

Demografik, sosyal ve kültürel özelliklerin betimsel istatistiklerinin ardından, katılımcıların yükseköğretim kurumlarına yönelik yaklaşımları değerlendirilmiştir. Yapılan bu değerlendirmede yükseköğretim kurumlarının günümüzdeki temel işlevi ile çözüm bulunması gereken öncelikli sorunlarının neler olduğu anlaşılmasına çalışılmıştır. Lisansüstü öğrencileri ile öğretim üyelerinin üniversitelere ilişkin yaklaşımları ise “*Yükseköğretim Kurumlarının İşlevine Yönelik Bakış Açılarını Belirleme Ölçeği*” aracılığıyla belirlenen beş farklı boyuttaki etkinliklerin yeterliliği konusundaki görüşleri alınarak değerlendirilmiştir.

Araştırmada nicel verilerin yanı sıra katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen nitel verilerden de yararlanılarak eklettik bir model kullanılmıştır. Nitel verilerin çözümlenmesinde ise göstergebilimsel bir çözümleme modeli olan A.J.Greimas'ın Eyleyenler Modeli kullanılmıştır. Böylece araştırma konusu nicel verilerin analizi ile açıklanıp, katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen nitel verilerin yorumlanmasıyla da anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Doktora tezi beş ana bölümden oluşmaktadır. *Birinci bölüm* Küreselleşme Sürecinde İnsan Kaynaklarının Değişimi başlığını taşımaktadır. Bu bölümde tezin teorik çerçevesinin temeli olan küreselleşme süreci ve küreselleşme sürecinin özellikleri ile küreselleşmeye yönelik yaklaşımlar, küreselleşmenin eğitim boyutu bağlamında tartışılmaktadır. Birinci bölümün ikinci alt başlığında yeniden yapılanan üretim tarzı çerçevesinde insan kaynaklarının tanımlanması

yer almaktadır. Bu alt bölümde değişen ekonomik yapıların gerektirdiği insan kaynaklarının niteliği ile insan kaynaklarının nitelik kazanmasında eğitim kurumunun işlevi açıklanmaktadır.

Tezin *ikinci bölümü* Dünyada ve Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarının Yeniden Yapılanma Süreci başlığını taşımaktadır. Bu bölümün birinci alt başlığında hedeflenen tarihsel süreçte yükseköğretim kurumlarının kuruluşundan günümüze kadar gelişiminin özetlenmesidir. Bu süreçte özellikle bilgi toplumunun vazgeçilmez ve başat kurumu olan yükseköğretim kurumlarında gözlenen değişimler ile bilgi toplumunda yükseköğretim programları, amaçları ve eğitim durumları ortaya konulmaktadır. Bu bölümün ikinci alt başlığında dünyada ve Türkiye’de yükseköğretime yönelik beklentiler irdelenmiş, üçüncü alt başlıkta ise Türkiye’nin AB ile entegrasyonunda Bologna Süreci ve bu sürece yönelik uygulamalara yer verilmiştir. Yine bu bölümünün son alt başlığı olan dördüncü alt başlıkta da Türkiye’de yükseköğretim kurumlarında ortaya çıkan yapısal dönüşüm ekonomi ve kentleşme bağlamında sorgulanmıştır.

Tezin *nc bölümünde* araştırmanın yöntemine ve araştırmada kullanılan tekniklerine yer verilmiştir. Bu bölümde araştırmanın amacı kapsamında geliştirilen hipotezler, evren ve örneklem bilgileri ile veri toplama aracı ve araştırmada kullanılan teknikler tanımlanmıştır.

Tezin *dördüncü bölümü* nicel verilerin analizine ve analiz sonucunda yapılan yorumlara ayrılmıştır. Bu bölümün birinci alt başlığında lisansüstü öğrencileri ile ğretim üyelerine ait demografik, sosyal ve kültürel özellikleri niversite değişkenine göre irdelenerek betimlenmiştir. Dördüncü bölümün ikinci alt başlığında lisansüstü öğrencileri ile ğretim üyelerinin eğitim ve çalışma mekanı olarak yükseköğretim kurumuna yönelik yaklaşımları yine niversite değişkenine bağlı olarak istatistiksel tekniklerle analiz edilerek irdelenmiştir. Dördüncü bölümün son alt başlığında ise tüm katılımcıların yükseköğretim kurumlarının işlevine yönelik bakış açıları; niversite, cinsiyet, yaş grubu, akademik birim, program türü gibi farklı bağımsız değişkenler bağlamında incelenmiş; bölüm sonunda niversite değişkenine bağlı olarak tüm katılımcılar arasında karşılaştırmalı bir analiz yapılmıştır.

Tezin son bölümü, araştırmada yapılan görüşmelerden elde edilen nitel verilerin çözümlenerek anlamlandırıldığı bölümdür. Bu bölümde göstergebilimin eyleyenler modelinden yola çıkılarak lisansüstü öğrencileri ile ğretim üyelerinin insan kaynaklarının yeniden yapılandırılmasında yükseköğretim kurumlarının işlevine yönelik yaklaşımları çözümlenerek yorumlanmıştır. Bu bağlamda katılımcıların kendilerini ve bu süreçte yer alan diğer aktörleri eyleyenler şemasında hangi eylemlerle tanımladıkları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Görüşmelerde kullanılan kiplikler incelenerek eylem-kiplik ilişkisi çerçevesinde yeniden yapılanma sürecinin betimlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada küreselleşme sürecinde insan kaynaklarının yeniden yapılandırılmasında yükseköğretim kurumlarının işlevine yönelik bakış açıları

kuramsal perspektif bağlamında irdelenmektedir. Bu bakış açıları çerçevesinde araştırmada geliştirilen hipotezler alanda elde edilen nicel ve nitel veriler çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Çalışmada elde edilen veriler incelendiğinde genel olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Lisansüstü öğrencilerinin öğrenim görmekte oldukları anabilim dalları ile hâlihazırda yapmakta oldukları işler bir arada değerlendirildiğinde, lisansüstü öğrenim görmekte olan araştırma görevlileri dışarıda bırakıldığında, özellikle İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'ne bağlı anabilim dallarında öğrenim gören profesyonel meslek sahibi öğrenciler ile özel sektörde çeşitli meslek gruplarında çalışan öğrencilerin lisansüstü öğrenim görme taleplerinin, günümüz küresel dünyasının esnek istihdam politikasının gerektirdiği rekabet ortamında, özel sektörün istihdam ettiği bireylerden beklediği donanımla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Yine lisansüstü öğrenim görmekte olan öğretmenlerin örneklem içinde %17,7 (n=27 kişi) gibi hiç de azımsanmayacak oranda temsil edilmeleri öğretmenlerin de günümüz bilgi toplumlarında bilginin hızlı artışı karşısında uzmanlık alanlarındaki değişimi yakalayabilmek için mesleki kariyerlerine yönelik kişisel yatırımlarının bir göstergesi olması nedeniyle son derece dikkat çekicidir.

Öğrencilerin lisansüstü eğitime devam etme nedenleri, çalışma durumları ve hâlihazırda yapmakta oldukları işler bir arada ele alındığında öğrencilerin lisansüstü öğrenime devam etmelerindeki öncelikli nedenin "*akademik kariyer yapma*" beklentisi olduğu görülmektedir. Bu durum, akademik kariyer yapma beklentisinde olan öğrencilerin (n=117 kişi) örneklemin yarısını oluşturması açısından önem taşımaktadır. Bu veriden hareketle, örneklemin yarısını oluşturan bu öğrenci grubu içinde öğrenim görmekte olan araştırma görevlileri (n=80 kişi) dışarıda bırakıldığında, özellikle hâlihazırda bir işte çalışmayan öğrencilerin lisansüstü öğrenimlerini tamamladıktan sonraki beklentilerinin üniversitelerin akademik kadrolarında yer alarak akademik çalışma yaşamında kariyer elde etmek olduğu düşünülmektedir. Bu gruptaki öğrencilerle yapılan görüşmelerde, öğrencilerin öğrenim süreci içinde aynı zamanda çeşitli üniversitelerin akademik kadro ilanlarına başvurmaları, açılan sınavlara katılmaları yönündeki çabaları da bu görüşü destekler niteliktedir.

Örneklemin dörtte birini oluşturan öğrenciler ise çalışma yaşamında daha verimli olmak ve alanıyla ilgili bir işe yerleşme beklentisinde olduklarını yine dörtte bir oranındaki diğer öğrenci grubu da alanlarıyla ilgili programlarda uzmanlaşma ve yenilikleri takip etme beklentilerini ifade etmişlerdir. Veriler öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre irdelendiğinde ise kadın öğrencilerin daha çok akademisyenlik beklentisinin yanı sıra uzmanlaşma ve alansal bilgilerini güncelleştirme ihtiyacında oldukları, erkek öğrencilerin ise daha çok çalışma

yaşamında yer almak ya da elde ettiği kadroyu korumakla ilgili kariyer hedeflerine sahip oldukları görülmüstür.

Araştırmada cinsiyete dayalı olarak ortaya çıkan bu farklılık ise çalışma yaşamındaki işlerin cinsiyete dayalı rol farklılaşmasına uygun olarak ğrenci beklentilerinin de şekillendiği yönünde bilgi verici niteliktedir. Özellikle de öğrenim gören araştırma görevlilerinin üçte ikisinin kadın olması ve hâlihazırda bir işte çalışmayan kadın öğrencilerin ise akademisyen olma beklentileri, Türkiye'de ğretmen kimliğindeki kadınlaşma oranına benzer olarak akademisyen kimliğinin de yeniden şekillenmekte olduğunu göstermesi açısından ilgi çekicidir. Yine erkeklerin de Türk aile geleneği içinde evin geçiminden sorumlu olarak algılanmaları, serbest pazar ekonomisi koşullarının yarattığı işi elde tutma ve daha iyi ücret elde edebilmek için kariyerde yükselme zorunluluğunda olduklarını düşündürmektedir.

Lisansüstü ğrencilerinin öğrenim sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin hâlihazırda yapılan işe göre çarpıcı şekilde farklılaşması, araştırmada ortaya çıkan bir başka sonuçtur. Bu farklılık özellikle öğrenim görülen programın yeterliliğinin değerlendirilmesinde, derslerde paylaşılan bilgilerin iş yaşamında (pratikte) fayda sağlamayacak olması yönünde yapılan değerlendirmelerde karşımıza çıkmaktadır. Araştırma görevlisi olarak çalışan öğrencilerden ayrı olarak, niversite dışında bir kurumda çalışmakta olan öğrenciler ile öğrenim süreci sonunda bir işe yerleşme beklentisinde olan tüm öğrenciler, günümüz dünyasındaki hızlı gelişmelere paralel olarak, lisansüstü eğitim programlarının ders içeriklerinde ve çeşitlerinde yeni düzenlemeler yapılması gerektiğine ilişkin görüş birliği içindedirler.

Bu bağlamda veriler, yükseköğretime olan talebin; demografik faktörlerden çok ekonomik nedenlere bağlı olarak arttığını ortaya koymaktadır. Hızla değerşen küresel dünyada bilginin artış hızına bağlı olarak çalışma yaşamı ve çalışma yaşamının gerektirdiği insan kaynağının niteliği de çeşitlenerek değerşmektedir. Özellikle bilgi, iletişim ve hizmetler sektöründe son yıllarda ortaya çıkan yeni iş kolları ve bu iş kollarını yaratan koşulların, bilgiyi çözümlleme ve üretme becerisine sahip, girişimci, yaratıcı, değerşen ekonomik koşullara uygun olarak kendisini sürekli olarak yenileyebilen insan kaynaklarını gerektirdiği düşünülmektedir.

Araştırmanın nicel verileri ğretim üyelerinin demografik, sosyal ve kültürel özellikleri açısından irdelendiğinde, her ne kadar son yıllarda kamu kesiminde en fazla ücret kaybına uğrayan meslek grupları arasında yer alsada akademisyenliğin cazibesini koruyan ve prestij sağlayan bir meslek olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Öğretim üyeleriyle yapılan görüşmelerde çoğu ğretim üyesinin akademisyenliği meslek olarak değil **yaşam tarzı** olarak değerlendirmesi ise dikkat çekicidir. Bu bulgunun yanı sıra ğretim üyelerinin

%60'nın mesleklerinden kısmen ekonomik doyum elde etmelerine rağmen %76'sının her ne olursa olsun iş değişikliğini; % 73'ünün ise görev yapmakta olduğu üniversiteden başka bir üniversitede çalışmayı hiç düşünmedikleri ortaya çıkmıştır. Öğretim üyelerinin %68'i tamamen %32'si ise kısmen mesleki doyum elde ederken, mesleki doyum elde etmediğini belirten öğretim üyesi ile karşılaşmamıştır. Tüm bu bulgular, bir arada irdelendiğinde öğretim üyelerinin gerek mesleki, gerekse örgütsel bağlılıklarının yanı sıra mesleki motivasyonlarının da yüksek olduğu düşünülebilir.

Lisansüstü öğrenim gören öğrenciler ile öğretim üyelerinin, insan kaynaklarının yeniden yapılandırılmasında yükseköğretim kurumlarının işlevine yönelik bakış açıları üniversite değişkeni çerçevesinde bir arada irdelendiğinde öğrenci ve öğretim üyelerinin farklı yaklaşımlara sahip oldukları görülmektedir. Yapılan çoklu karşılaştırma analizine göre, Ege Üniversitesi'nde öğrenim gören lisansüstü öğrencilerinin yükseköğretim kurumlarının işlevine yönelik bakış açılarının ($\bar{X}=67,59$) aynı üniversitede görev yapan öğretim üyelerinden ($\bar{X}=63,86$) ve Celal Bayar Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerden ($\bar{X}=58,31$) daha olumlu olduğunu düşünülebilir.

Son olarak katılımcı alt grupları arasında en olumsuz bakış açısına Celal Bayar Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan lisansüstü öğrencilerinin ($\bar{X}=58,31$) sahip olması, lisansüstü eğitim programının bu gruptaki öğrencilerin yeniden yapılanma sürecindeki beklentilerini yeterince karşılamaması açısından düşündürücüdür. Bu durum insan kaynaklarının yeniden yapılandırılması bağlamında lisansüstü öğrencilerinin, öğrenme sürecine "kurumsal etkinlikler" çerçevesinde katılımına önem verilmesi gereğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu gerekliliğin yanı sıra öğrenen özelliklerinin, beklentilerinin program içerisinde daha fazla yer verilmesi yönündeki öğrenci ihtiyacı da gözden kaçırılmamalıdır.

Küresel rekabetin giderek yoğunlaştığı günümüz dünyasında insan kaynaklarının yeniden yapılandırılmasındaki ayrıcalıklı konumları nedeniyle yükseköğretim kurumları da yeniden yapılanma sürecinden geçmektedir. Bu süreçte lisansüstü öğrencileri için hazırlanacak eğitim programlarında öğrenen özelliklerinin ve beklentilerinin göz önüne alınması ve öğretim üyelerinin de özellikle araştırma geliştirme faaliyetlerinde gereksinim duydukları desteğin sağlanarak akademik donanımlarının artırılması, çağdaş bir beklenti olarak düşünülmektedir.

Araştırmada elde edilen bulguların Türkiye'deki yükseköğretim sistemindeki mevcut durumunu ampirik anlamda belirlemesi ve insan kaynaklarının yeniden yapılandırılması sürecinde yükseköğretime yönelik yaklaşımları içermesi nedenleriyle alana katkı sağlaması beklenmektedir.